

2010

politikuri gaertianeba `saxal xo demokratebi-

ekonomika

biznesi

socialuri sfero

janmrTelobisdacva

SSp problematika

ekonomika

qveynis ekonomikuri ganviTarebis da zogadad ekonomikuri urTierTobebis safuZveli unda iyos Tanamedrove liberalur Rirebul ebebze dafuZnebuli da ganviTarebaze orientirebuli ekonomikuri modeli. saxel mwifos rolis sworad SerCeva da funqciis optimaluri gansazRvra am urTierTobebis efeqturobis erT-erTi yvelaze mniSvnelovani pirobaa.

qveynis Tanamedrove liberalur Rirebul ebebze dafuZnebuli da ganviTarebaze orientirebuli ekonomikuri modeli unda efuZnebodes Semdeg ZiriTad orientirebs:

- swrafi ekonomikuri zrda. Sesabamisad, meti aqcentireba ganviTarebasa da zrdaze, vidre mogebaze;
- gonivruli ekonomikuri nacional izmi da adgil obrivi warmoebis interesebis lobiereba;
- maRali teqnologiების, usafrTxoebis normeების, ekologiური და ხარისხის საერთაშორისო სტანდარტების დაწერვის პრიორიტეტი;
- მცირე და მოწილი სახელმწიფო ბიუროკრატია. მერიტოკრატია და პროფესიული სახელმწიფო აპარატი, რომელზეც გავლენას ახდენს არცევნების სედეგები და პოლიტიკური კონიუქტურა;
- ეკონომიკისა და ბიზნესურTierTobebis SeZRuduli და optimalური სახელმწიფო რეგულირება. სახელმწიფო გარდამავალი საკონსულტაციო და საგანმანათლებლო როლი;
- მხარეშორის პარტნიორობისა და კორპორატივიზმის (ალიანსი სახელმწიფო, დამსაჯმებელსა და დასაჯმებულებს შორის) პრინციპების დაწერვა.

ამის გატვირთვაში, ცენი სახელმწიფოსათვის erT-erTi yvelaze პრიორიტეტი რიგის ამოცანათა კატეგორიის qveynis ekonomikuri usafrTxoeბა, ეკონომიკის სტაბილური და მდგრადი განვითარების

uzrunvel myofi garemos Seqmna ganekuTvneba. ekonomikuri usafrTxoeba zogadad da maT Soris, bunebrivia Cveni qveynisaTvisac stabil uri ganviTarebis erT-erTi aucil ebel i winapirobaa. amasTan, igi mWidrod aris dakavSirebul i saxel mwifos usafrTxoebis mTI ian sistemasTan da misi cal ke gamoyofa, rogorc mxol od ekonomikuri procesebis marTvisa da optimizaciis koncefcia, yovl ad warmoudgenel i da SeuZl ebel icaa. es erTi, mTI iani sistemaa, SeiZl eba iTqvas, cocxal i organizmia. funqciuri Tval sazrisiT, ekonomikis usafrTxoeba aris saxel mwifos erovnul i ekonomikis unari uzrunvel yos sazogadoebisa da qveynis social -ekonomikuri da samxedro stabil uroba, mosaxl eobis ekonomikuri mdgomareobis mdgradoba Sida da gare safrTxeebis pirobebSi, resursebis efeqturi gamoyeneba da ganawil eba, sicocxl isunariani da efeqturi krizis-menej mentis sistemis Seqmna da amoqmedeba, aseve saxel mwifos erovnul i prioritetebis dacva da real izeba.

Cveni qveynis ekonomikuri usafrTxoebis obieqti unda gaxdes rogorc mTI ianad qveynis ekonomikuri sistema, aseve misi Semadgenel i TiToeul i seqtori da TiToeul i el ementi. mimdinare etapze Cveni qveynis ekonomikuri usafrTxoebis sistemis efeqturobis da ekonomikuri ganviTarebis Sesazl ebl oba ramdenome mTavar pirobas unda efuZnebodes. maT Soris:

- ekonomikur da biznes urTierTobebSi Tavisuflebis maRal i xarisxi;
- Tavisufal i bazrisa da konkurentul i garemos uzrunvel yofaze orientirebul i saxel mwifo instituciebi;
- ganviTarebaze orientirebul i da samarTI ianobaze dafuZnebul i saxel mwifo regul irebis sistema;
- maqsimal uri gamWvirval oba da saj arooba.

mTavari prioriteti aris saxel mwifos ekonomikuri funqciisa da daniSnul ebis veqtoris kardinal uri cvl il eba. anu, erovnul i

ekonomikis prioretul obis gamokveTa da waxal iseba, moqnil i proteqional isturi politikis formireba da gatareba, rac iseTi pirobebis da garemoebebis Seqmnaze iqneba dafuZnebul i, romelic saqarTvel os, rogorc mxol od moxmarebaze orientirebul sazogadoebi dan mwarmoebel da material uri sikeTebis Semqmnel sazogadoebad gardaqmnis.

Tavisufali bazris da konkurentuli garemos uzrunvel yofa

qveyanaSi Tavisufali bazris uzrunveyofis safuzveli da misi ganvitarebis mtavari qvakuTxedi unda gaxdes Semdegi pirobis erTobl ioba:

- saxel mwi fo ar ereva ekonomikur da biznes saqmianobaSi;
- ekonomikur da biznes urTierTobebSi saxel mwi fo ar aris ekonomikuri subieqti da igi ar SeiZl eba iyos mxare;
- saxel mwi fo Tavadar eweva ekonomikur Tu sxva saxis biznes saqmianobas;
- saxel mwi fo usual od TviTon ar axorciel ebs biznes proeqtebsa da programebs, ar qmnis damatebul Rirebul ebasa da mogebas;
- saxel mwi fos saqmianoba mxol od ekonomikuri da biznes politikis SemuSavebiTa da am urTierTobebis SezRuduli, zrdasa da ganvitarebaze orientirebuli saxel mwi foebrivi regul aciiT Semoifargleba.

bazarze Tavisufali biznes urTierTobebis uzrunvel yofa da j ansari konkurentuli garemos Camoyal ibeba mniSvel ovanwil ad gansazRvavs biznesisaTvis, gansakuTrebiT ki, mcire da saSual o biznesebis ganvitarebisatvis xel sayrel i pirobebis Seqmnis winapirobas. Cvens qveyanaSi deregul aciis arsebul ma araefeqturma sistemam, praqtikul ad xeli Seuwyo ekonomikisa da biznesis ama Tu im seqturSi saxel mwi fos mxridan araregul irebadi monopol iebis gaCenasa da ganvitarebas. rig seqtorebSi ekonomikuri Tavisufleba mxol od formal ur saxes atarebs, real urad ki saxezea kartel uri SeTanxmebebi da e.w. faruli safaso garigebebi, xel ovnuri barierebi, romlebic zRudavs axali moTamaSeebis SeRwevadobas bazrebze da bazris ama Tu im segmentebze.

Tavisufali bazari da jansaRi konkurencia maqsimal urad gamoricxavs monopol izmisa da kartel uri garigebebis safrTxebs, rasac Cvens real obaSi dRes samwuxarod mniSnel ovani adgili uWiravs. real uri da efeqturi, Sedegze orientirebuli antimonopoliuri da antitrastuli kanonmdebl obis da Sesabamisi saxel mwifo instituciis amoqmedeba safuZveli gaxdeba Cvens qveyanaSi konkuretnunariani da sicocxli sunariani erovnul i ekonomikis ganvitarebis xel Semwyobi garemos Camoyal ibebisatvis.

am miznebisatvis SemuSavebuli da real urad amoqmedebuli unda iqnes `kanoni saxel mwifo antimonopoliuri regul irebis Sesaxeb-, romelic real urad aRWurvavs saxel mwifo mmarTvel obis aparats im ufl ebrivi mdgomareobiT, rac uzrunvel yofs bazarze Tavisufali da jansaRi konkurentuli urTierTobebis Camoyal ibebasa da ganvitarebas.

gansakuTrebul mniSnel obas izens saqarTvel os saerTasoris bazrebze, gansakuTrebit ki evropul bazrebze integraciis sakiTxi da am mxriv, qveynis ekonomikuri usafrTxoebis efeqturi sistemis Camoyal ibebisatvis metad mniSnel ovania evrokavSiris struqturebis mier saqarTvel osatvis rekomendirebuli da gansazRvruli prioritetuli sakiTxebis srul adakmayofil eba da gadawyveta. kerZod:

- antimonopoliuri regul ireba - qveyanaSi biznes aqtivobis zrdisa da real uri ekonomikis seqtoris ganvitarebis aucil ebeli winapiroba;
- sursatis uvnebl oba - jansaRi da konkurentuli produqciis, gansakuTrebit ki, sursatis mwarmoebl uri bazris ganvitarebis piroba da erT-erTi umTavresi xel Semwyobi faqtori;
- Sromis kanonmdebl obis liberal izacia – kvalificiuri, jansaRi da konkurentunariani SromiTi resursisa da potencialis Seqmnisa da ganvitarebis safuZveli;

ü saxel mwifo statistikuri sistemis reformireba - is bazisi da safuZveli, rasac daefuZneba TiToeul i ekonomikuri prognozi da ekonomikuri gaTvla.

gonivruli da Sedegze orientirebuli saxel mwifoebri regulirebis politikis Sedegi unda gaxdes momxmarebel Ta interesebis srul fasovani dacva da amasTan paralel urad, biznesis interesebis harmoniuli ganvitarebis uzrunvel yofa. biznesisa da ekonomikis winsvლის აუცილებელ საფუძველს unda warmoadgendes momxmareბლის, მთელი საზოგადოების დამადრულად, TiToeul i adamianis samomxmareბლი და სრომითი უღლებების განუხრელი დაცვა. ამ მიზნით SemuSavebuli და დანერგული unda iqnes kompensაციების specialური სისტემა umuSevarTaTvis, რაერთის მხრივ, socialური გარანტიების ერთგვარი რეგულატორის ფუნქციას შესრულებს და, მეორეს მხრივ, გარკვეულ ეკონომიკურ ბარიერს Seuqmnის დამსაყმებელს დასაყმებულ ისტვის სრომითი ხელსეკრულების Sewyvetისას. ეს პრიორიტეტი saxel mwifოს მერ უპირობოდ unda iqnes არიარებულ ი. მხოლოდ ამ პირობების srulად დაცვის uzrunvel yofისა და რეალიზაციის გატვლი სწინებით unda iqnes Sesazl ებელი ბიზნისის განvitareბის ხელსემwyობი გარემოს Seqmna და განvitareბა.

ბიზნის მხარდაშერის სახელ მუიფო პროგრამები

სახელ მუიფო თავად არ ახორციელებს ეკონომიკურ და ბიზნის საყმიანობას და არ გამოდის ეკონომიკური ტუ ბიზნის ურტიერტობების მხარედ, ტუმცა უნდა შეიმუშავედეს და ახორციელ ებდეს ბიზნის მხარდაშერისა და განუიტარების ხელ შეუიობის სახელ მუიფო პროგრამებს.

ეკონომიკისა და ბიზნის ამა ტუ იმ დარგისა და სფეროს განუიტარების სახელ მუიფოებრივი ხელ შეუიობა უნდა დაეფუზნოს `ეკონომიკისა და ბიზნის განუიტარების მხარდაშერის სახელ მუიფო კონცეფციას- და რაც, უნდა იტვალ ისუინებდეს შემდეგ ზირიტად მიმართულ ებებს:

- მუარმეებისა ტვის საყმიანობის განუიტარებისა და ჰრდის, კონკურენტული პროდუქციისა და მომსახურების უარმოებისა და მიუოდების ტვის ხელ საყრელი ბიზნის გარემოს დამოუიქებას;
- ტანამედროვე საუარმოო ტეკნოლოგიების დანერგვა;
- განაღლი ებადი ენერგეტიკის პროექტების და ეკოლოგიური ბიზნის პროგრამების დანერგვისა და განაორციელ ებასი მხარდაშერა;
- უარმოების, მომსახურების, მარაგების მართვისა და ლოგისტიკის, ასევე უარისხის დაცვის საერთაშორისო სტანდარტებისა და ნორმების დანერგვას;
- კადრების მომზადება/გადამზადება და საკადრო რესურსების მართვის სტანდარტების დანერგვა/სრული უოფა;
- ბიზნის უნარებისა და ბიზნის ცეუების ამარღების ხელ შემუიობის გარემოსა და პირობების შეყმნას.

ბიზნის მხარდაშერისა და განუიტარების ხელ შეუიობის სახელ მუიფო პროგრამები არ უნდა ემსახურებოდეს სახელ მუიფოს მხრიდან კონკრეტული ბიზნის აქტიუობების და ბიზნის აქციების განაორციელ ებას.

არნი სული პროგრამები უნდა მოიცავდეს განსუვებულ მიდგომებს მსუილი, სასუალი და მცირე ბიზნისებისა ტვის. მატ შორის, საოჯ ახო მურნეობებისა ტუ

individual uri mewarmeebisaTvis. saxel mwi fo programebi aseve, unda iTval iswinebdes biznesis dangobrivi, struqruruli Taviseburebebsa da specifikas.

mcire da saSual o biznesi

qveynis ekonomikis ganvi Tarebis mTavar Zal ad, romel ic Tavis Tavze ai Rebs sazogadoebis social -ekonomikuri regul atoris ZiriTad funqcias, unda iqces mcire da saSual o biznesi. saxel mwifo mi dgomebi mcire da saSual o biznesi sadmi unda iyos martivi, yvel asaTvis gasagebi da efuZnebodes Semdeg konceptual ur mi dgomebs – mcire da saSual o biznesebi saTvis daxmareba saxel mwifos mxridan praqtikul ad aris maTTvis xel is arSeSl a. yvel aze kargi daxmareba da xel Sewyoba biznesi saTvis iqneba is, rom saxel mwifo minimal urad Caereva mis saqmi anobaSi. mxol od gadasaxadebis ganakveTebis Semcireba ver gaxdeba mcire, an Tundac saSual o biznesi ganvi Tarebis xel Semwyobi faqtori. gamartivebul i unda iyos saxel mwifo fiskal uri (sagadasaxado) organoebis administrirebis meqanizmebi da mcire sawarmoebSi saqmis warmoebis standarte bi. anu, gadasaxadebi unda iyos Zal ian martivi da sabuRal tro aRricxva-angari Sgeba unda iyos maqsimal urad gamartivebul i.

qveynis ganvi Tarebis mimdinare etapze sasicocxl o mniSvel oba eniWeba biznesi diversificirebas misi ganvi Tarebi sa da potenciis masStabebis mixedvi T. kerZod, unda Sei qmnas special uri kanoni `mcire da saSual o biznesi Sesaxeb- da sakanonmdebl o doneze unda gaimij nos biznesi Semdegi kategoriebi:

- ü msxvil i biznesi – romel ic daeqvemdebareba dabegvris sabazo reJims, srul fasovan saxel mwifoebri v regul irebas da finansuri da sabuRal tro arRicxva-angari Sgebis srul yofil standartebs;
- ü saSual o biznesi – romel ic daeqvemdebareba dabegvris sabazo reJims, gamartivebul saxel mwifoebri v regul irebas da finansuri da sabuRal tro arRicxva-angari Sgebis gamartivebul standartebs;

- **mcire biznesi** – romelic daeqvemdebareba dabegvris gamartivebul rejims, maqsimal urad gamartivebul saxel mwifoebri regul irebas da finansuri da sabural tro arRicxva-angarisgebis minimal ur standartebs;
- **wrili biznesi** – romelic saertodar daeqvemdebareba dabegvris rejims da mxolod simboluri saxel mwifoebri regulaciis farglebSi moeqceva.

qveynis ganvitarebis mimdinare etapze wrili biznesi ufro metad socialuri Sinaarsisa da funqciis matarebel ad unda iqces, vidre fiskaluri datvirTvis. Sesabamisad, wrili business ganvitarebisa da zrdismeti stimuli da xel Semwyobi pirobebi unda Seeqmnas.

imis gatvaliswinebit, rom sazogadoebis es nawili, anu wrili biznesisadmi saxel mwifos interest ufro metad socialuri safuzveli unda gaaCndes da ara fiskaluri safuzveli, wrili biznesi Cvens qveyanaSi saertodar unda gavanTavisufl ot yvela saxis gadasaxadebisagan im momentamde, sanam wrili mewarme mcire mewarmis kategoriasi ar gadava.

logika martivia – saxel mwifo wrili business, anu bazrebze da bazrobebze movawreebis, gare movawreebis da daxlze movawreebis gadasaxadis ganTavisufl ebitt ufro met socialur efeqts da sargebels miirebs, vidre mati dabegvris SemTxvevaSi miirebda fiskalur Sedegs. es martivi aritmetikaa. am xal xis ukan Ziritadad social urad daucveli da ekonomikurad SeWirvebuli oj axebi dgas. xolo aseTi midgomebit, saxel mwifo matasual ebas miscems es socialuri da ekonomikuri problemebi Tavad ufro efeqturad gadaWran. amastan, Tavad gamokveTon sakuTari wrili business ganvitarebis prioritetebi da minmartulebebi. im SemTxvevaSi, Tu wrili mewarme gaizrdება, gaafarTovebs Tavis wrili business da magal iTad, patara maRaziad, fardul ad aqcevs sakuTar patara savaWro daxl s, an sul ac mcire waarmoebas wamoiwyebis, is avtomaturad wrili business kategoriidan gadava mcire biznesis

kategoriaSi da bunebrivia, am SemTxvevaSi, misi sagadasaxado dabegvris reJimi da saxel mwifostan misi urTierTmimarTebis formebic Seicvl eba.

sabiuj eto procesi

saxel mwi fos ganvi Tareba da winsvl a mni Svel ovanwil ad ganpi robebul ia qveynis makroekonomikuri stabil urobis uzrunvel yofiT, roml is safuZvel i mkacri ful ad-sakredito da gonivrul i fiskal uri politikaa.

qveynis ganvi Tarebis mimdinare etapze arsebul i real obis gaTval iswinebiT, sabiuj eto politikis optimizacia unda daefuznos or mTavar saxel mwi foebriV da konceptual ur midgomas:

- ü sabiuj eto deficitis Sencireba saxel mwi fo xarjebis da saxel mwi fo mmarTvel obiTi aparatis optimizacias unda emyar ebodes;
- ü damatebiTi saxel mwi fo val debul ebemis (val ebis) aRebis procesSi maqsimal urad unda iyos gaTval iswinebul i momaval i Taobebis winaSe aRebul i val debul eba da pasuxismgebl oba.

efeqturi sabiuj eto procesis uzrunvel yofa qveynaSi ekonomikuri ganvi Tarebis uzrunvel yofisa da srul fasovani ful ad-sakredito urTierTobebis Camoyal ibebis erT-erTi umTavresi winapirobaa, roml is efeqturobas ramdenime mni Svel ovani winapiroba gansazRvraVs:

- ü gamWvirval oba da saj arooba. mTel i sabiuj eto procesi, rogorc dagegmvis, aseve Sesrul ebisa da anal izis TiToeul etapze, unda iyos maqsimal urad gamWvirval e da masSi maqsimal urad unda iyos CarTul i samoqal aqo sazogadoebisa da eqspertul i farTo wreebi;
- ü Sedegze orientirebul oba. biuj eti unda gaxdes real urad programul i, anu TiToeul i xarj is gaweVa unda xdebodes winaswar gaweril i konkretul i miznobrivi programis Sesabamisad;

maqsimal urad unda gaiZardos adgil obrivi biuj etebisa da Sesabamisad, adgil obrivi TviTmarTvel obis central uri xel isufl ebisgan sabiuj eto damoukidebl obis xarisxi. cal saxad unda ganisazRvros, rom adgil obriv

Tvitmartvel obebis realuri damoukidebeli sabiujeto politikis gasatarebi ad sakutari damoukidebeli Semosavlebis wyaroebi unda hqonde. magalitad, sawarmotaqonebis gadasaxadi srul ad unda ganekutvnebodes adgil obrivi biujetebis Semosavlebs. adgil obrivi Tvitmartvel obebis damoukidebeli sabiujeto politikis srul yofisa damisi efeqturobis uzrunvel sayofad mizansewonilia kardinal urad Seicval os qveyanaSi satransfero politikac, igi ufro metad transparentuli da es procesi samoqal aqo sazogadoebis monitoringsa da qmediT kontrols daqvemdebarebuli gaxdes.

sabiujeto procesi ar unda iyos mxol odertjeradi aqti, romel is warmatebit ganxorciel ebazec mxol od finansTa saminstro damisi struqturuliertel ebi ageben pasuxs.

sagadasaxado kanonmdebl oba

sagadasaxado kanonmdebl oba srul transformaci asa da ganaxl ebas saWi roebs. sagadasaxado mi znebi saTvis sakanonmdebl o doneze saSual o da mcire sawarmoebisaTvis mni Svel o vna d unda iyos gamartivebul i sagadasaxado procedurebi da aRricxva-angari Sgebis sistema. wril i sawarmoebisaTvis ki, magal iTad iseTebisaTvis, rogorebi caa bazrebsa da bazrobebze dasaqmebul ebi, gare movaWreebi, garkveul i rigis TviTdasaqmebul ebi da individual uri mewarmeebi, sagadasaxado administrireba yovel wl iuri registraciis erTj eradi proceduris gavl amde unda iqnes dayvanil i, xol o gadasaxadis ganakveTebis dadgenasa da gadaxdas ufro metad simbol uri datvirTva unda hqondes, vidre saxel mwifo mni Svel obis fiskal uri efeqti.

saxel mwifosa da gadasaxadis gadamxdel is urTierToba unda efuZnebodes partniorul princips da ar unda iRebdes sadamsjel o an sagadasaxado `inkviziciis- saxes. am mi znisaTvis maqsimal urad unda gamartivdes saxel mwifosa da mewarmes Soris sagadasaxado davebis ganxil va-gadawyvetis procedurebi da dauyovnebl iv unda aRdges sagadasaxado davebis kerZo arbi traJis wesiT ganxil vis da gadawyvetis civil uri dasavl uri praqtika.

sagadasaxado kanonmdebl oba ganviTarebasa da zrdaze i unda iyos orientirebul i da garkveul mastimul irebel ekonomikur motivaciebs unda iTval iswinebdes mewarmeebisaTvis, roml ebic investirebas xval indel dReSi, social ur keTil dReobas, SezRudul i SesaZl ebl obebis mqone pirTa sazogadoebaSi srul fasovani integraci isa da adaptaciis programebSi, aseve `mwvane- proeqtebSi axorciel eben.

mewarmeTa mier miRebul i mogebis is nawil i, romel ic investirebul ia ZiriTad saSual ebebSi, axal i da e.w. maral i teqnol ogiebis danergvaSi, social uri partniorobis proeqtebis danergvaSi, ganaxl ebadi

energetikis da biznes-ekologiuri teqnologiების დანერგვაში, უნდა განთავსდეს დაბეგრისაგან.

გარდა ამისა, ღვეანაში ეკონომიკური და ბიზნესურთიერთების განვითარებისა და ინვესტიების უახლესების მიზნით უნდა შემოიღოს იქნეს დასაქმების განვითარების ღვენების დანერგვის და კარგად აპრობირების ე.წ. `საგადასახადო არდადეგის- და `საგადასახადო კრედიტის- სხვადასხვა ტიპის სემები და სისტემა, რომლებიც განკუთვნილი იქნება შემდეგი კატეგორიის მუშაკებისათვის:

- სასაქონლო და მცირე ბიზნესი;
- რომლებიც ღვენის სიღრმისა და მანძილის მიხედვით სამუშაო ადგილებს;
- ნერგავენ მუშაკების, უსაფრთხოების, ლოჯისტიკის, სანიტარულ-ჰიგიენურ საერთაშორისო სტანდარტებს;
- ახორციელებენ სოციალური პარტნიორობის პროგრამებსა და პროექტებს და/ან მონაწილეობენ ამ პროგრამებსა და პროექტებში;
- ახორციელებენ სეზონური სესაზღვრის მიხედვით მუშაკების მუშაობის და სოციალური ადაპტაციის პროგრამებს;
- ახორციელებენ განახლებადი ენერჯეტიკის და ბიზნეს-ეკოლოგიური პროგრამებსა და პროექტებს;
- ახორციელებენ ახალი და ე.წ. მარალი ტეკნოლოგიების დანერგვის პროგრამებსა და პროექტებს.

მუშაკებისათვის და ზოგად ბიზნესისათვის საგადასახადო ადმინისტრირება უნდა იყოს მაქსიმალურად გამართვების მიხედვით და სიდიდის საზომებისათვის. ასევე, სრულად უნდა გამოირიცხოს საგადასახადო კანონმდებლობის ცნებებისა და დანიშნულების ორმაგი ინტერპრეტირების სესაზღვრის მიხედვით. საგრძნობლად უნდა გამართვდეს საგადასახადო დავების განხილვისა და გადაწყვეტის პროცედურის სპეციფიკური და არდგენილების დავების განხილვის საარბიტრაჟო სისტემა.

social uri sfero

mTavari ekonomikuri da social uri ideologia aris xal xi da saxal xo keTil dReobis uzrunvel myofi ekonomikuri garemos Camoyal ibeba. TiToeul i adamianis, TiToeul i individis piradi keTil dReoba aris is ideologiuri bazisi, rasac unda efuZnebodes saxel mwifos ekonomikuri da sicial uri strategia. mTavaria, sazogadoebas Seeqmnas iseTi ekonomikuri garemo da mieces maT imis saSual eba, rom Tavad uzrunvel yon sakuTari social uri da ekonomikuri saWiroebebis maqsimal uri dakmayofil eba. saxel mwifos roli da funqcia am mxriv ara am procesebSi pirdapiri Careva da ekonomikuri funqciebis sakuTar Tavze aRebaa, aramed Sesabamisi, ganviTarebaze orientirebul i biznes garemos Seqmna da samarTlianobis principebis dacvis garantiemis uzrunvel yofaa.

saxel mwifos social uri politikis prioriteti da qvakuTxedi unda efuZnebodas or ZiriTad konceptual ur midgomas:

- saxel mwifom srul ad unda aiRos pasuxismgebl oba sazogadoebis im nawil is social uri Tu ekonomikuri saWiroebebisa da moTxovnil ebebis dakmayofil ebaze, romel sac obieqturi mizezebis gamo ar Zal uZs Tavad gadaWras es probl emebi da sakiTxebi;
- saxel mwifom upirobod unda uzrunvel yos dasaqmebul is Sromi T ufl ebebze orientirebul i da samarTlianobis principze dafuZnebul i SromiTi kanonmdebl obis, kerZod `Sromis kanonTa kodeqsis- miReba da qveyanaSi misi srul fasovnad amoqmedeba, rac warmoadgens sazogadoebis mniSvnel ovani nawil isaTvis efeqturi social uri garantiemis Seqmnis real ur safuZvel s.

am ori principis mxol od kompl eqsurad, Tanmimdevrul ad da kargad gaazrebul ad gadawvetis SemTxvevaSia SesaZl ebel i qveyanaSi

srul fasovani da Sedegze orientirebul i social uri pol itikis Camoyal ibeba da cxovrebaSi gatareba.

sakanomdebl o doneze unda iqnes uzrunvel yofil i minimal uri xel fasisa da minimal uri pensiis zRvrul i ganakveTebi da maTi mimarTebsaarsebo minimumTan, rogorc saj aro, aseve kerZo seqtorisaTvis. aseve, sakanomdebl o doneze unda SeizRudos qveyanaSi saarsebo minimumze dabal i minimal uri sabaziso pensiis da minimal uri sabaziso xel fasis daniSvna rogorc kerZo, aseve saj aro seqtorSi. qveyanaSi sazogadoebrivi keTil dReobis dona da maT Soris pensionerTa, aseve dasaqmebul Ta keTil dReobis done imis mixedviT unda izomebodes, Tu ramdenad aWarbebs minimal uri xel fasis da minimal uri pensiis done qveyanaSi dadgenil saarsebo minimums.

am konteqstSi metad mniSvnel ovania qveyanaSi pensiibis yovel wl iuri indeqsaciis praqtikis danergva, rac met-nakl ebad gamoricxavs saval uto riskerbis Tanmdev negatiur gavl enas pensionerebis sapensio Semosavl ebis msyidvel obiT unarze.

efeqturi social uri pol itikis Semadgenel erT-erT prioritets unda warmoadgendes qveyanaSi pensionerTa da SezRudul i SesaZl ebl obebis mqone pirTa saSemosavl o gadasaxadiT dabegvrisagan ganTavisufl ebis sakiTxi. kerZod, SezRudul i SesaZl ebl obebis mqone pirebi da pensionerebis is nawil i, roml ebic pensiaze gasvl is miuxedavad agrZel eben SromiT saqmi anobas, srul iad unda ganTavisufl dnen saSemosavl o gadasaxadisagan da maT yovel gvari dabegvris gareSe unda miiRon xel fasi ZiriTad samuSao adgil ebze sadac saqmi anoben. anu, yovel i pensioneri, romel ic 65 wl ia asakis Sesrul ebis da pensiaze gasvl is Semdeg agrZel ebs muSaobas, an Tundac, pensiaze gasvl is Semdeg axl idan iwyebs muSaobas, upi robod unda gavanTavisufl oT saSemosavl o gadasaxadis 20%-iani ganakveTis gadaxdisagan. es aris umniSvnel ovanesi social ur-ekonomikuri datvirTvis mqone aqcia. Tumca, amavdroul ad, aranakl eb mniSvnel ovani pol itikuri aqti, romel Sic upirvel es yovl isa

Cveni damokidebul eba, TanagrZnoba, sol idaroba da, rig SemTxveebSi, madlierebac ki unda iqnes gamoxatul i SezRudul i SesaZl ebl obebis mqone pirTa da pensi onerTa mi marT.

social uri pol itikis mniSvnel ovan komponents unda war moadgendes am pol itikis Sedegebis mimRebi beneficiarebis gamovl enis kriteriუმebis optimizacia da beneficiarTa TiToeul i j gufisaTvis miznobrivi social uri daxmarebis optimal uri da individual uri sqemebis SemuSaveba.

qveyanaSi gatarebul i social uri pol itikis beneficiarTa ZiriTad j gufebs unda ganekuTvnebodnen:

- saarsebo zRvars qvemoT myofi mosaxl eoba;
- SezRudul i SesaZl ebl obebis mqone pirebi;
- pensi onerebi;
- omis veteranebi;
- mraval Svili ani dedebi da oj axebi;
- obl ebi da marCenal dakargul i oj axebi;
- iZul ebiT gadaadgil ebul i da adgil nacval i pirebi.

JanmrTel obis dacva

xelisuflebis mier gadadgmul i konceptual uri Sinaarsisa da xasiaTis nebis mieri nabiji, da maT Soris raTqmaunda j andacvisa da hospital uri sferoebis reformireba-optimizaciis mxriv, unda iyos sakiTxis Rma da safuZvl iani kvlevis Sedegeze da am Sedegebis anal izze dafuZnebul i qmedeba. aq yovel gvare populi izmi da sakiTxisadmi faduri, zedapiruli damokidebul eba, raoden `momxibi avadac- ar unda gamoiyurebodes igi, yovlad miuRebel ia.

Sesabamisad, saxel mwi fo j anmrTel obis dacvis programebi im formiT, ra formiTaci igi warmodgenilia dRes Cvens qveyanaSi dauyovnebl iv gadaxedvasa da mniSnel ovan cvl il ebebs saWiroebs. reorganizaciis da sferos optimizaciis aucil ebl oba saxezea, Tumca dagegmvisa da gegmis ganxorciel ebis TiToeul etapze unda gamoikveTos is prioritetuli mimarTul ebebi da ZiriTadi konceptual uri midgomebi, rasac daefuZneba saxel mwi fo politika mosaxleobis samedicino uzrunvel yofis kuTxiT. kerZod:

- saxel mwi fo programebi ar unda efuZnebodes masSi mxol od kerZo kapitalis monawileobas. igi unda iTval iswinebdes saxel mwifos Tanamonawileobisa da saxel mwifos mxridan efeqturi kontrolis ganxorciel ebis komponentsac;
- programebi unda iyos Sedegze orientirebul i, ara mxol od finansuri Tval sazrisiT, aramed aseve samedicino momsaxurebis xarixis da kvalificiuri SromiTi resursebis Senarcunebis Tval sazrisiTac da orientirebul i unda iyos ganvitarebaze.

sazogadoebis j anmrTel obis dacvis sistema mTli anad samedicino sadazRvevo sistemaze unda gadavides, magram ara SemTxveviTi Sercevis meTodiT, rogorc dResaa, aramed es sistema srulad unda moicavdes

საზოგადოების ყველა ფენას. ამ მიზნით უნდა შეიქმნას სამედიცინო დაზრვევის ე.წ. სამდონიანი სისტემა. კერძოდ:

- პირველი დონე - ანუ, ე.წ. სახალხო მუშაო სამედიცინო დაზრვევის სისტემა, რომელიც უნდა იქცეს სწავლების ბაზისური სამედიცინო მომსახურების, მემკვიდრეობისა და მსობიარობის ხარჯების დაფინანსებას. ასევე, აუცილებელია მინიმალური მედიკამენტოზური უზრუნველყოფა. ეს დონე უნდა მოიცავდეს საზოგადოების გარკვეულ, სოციალურად დაუცველ ფენებს, შეზრდილი შესაძლებლობების მქონე პირებს და მათთვის სამედიცინო დაზრვევის პროდუქტების შეზრდის ხარჯებს სახალხო მუშაო უნდა ფარავდეს;
- მეორე დონე - ანუ, ბაზისური სამედიცინო დაზრვევის სისტემა, რომელიც სავალდებულობის პრინციპზე იქნება დაფუძნებული და დაყრდნობილია ვალდებულებების უზრუნველყოფაზე დაყრდნობილია ბაზისური სამედიცინო დაზრვევით;
- მესამე დონე - ანუ, დამატებითი სამედიცინო დაზრვევის სისტემა, რომელიც ნებაყოფილობის პრინციპზე უნდა იყოს დაფუძნებული და დამატებითი დაზრვევის შენატანების გადახდის შემთხვევაში მეორე დონის დაზრვევის სისტემის სრულყოფისა და დაზრვევის დაფარვის არეალის გაფართოების საშუალებას უნდა იქცეოდეს.

საკანონმდებლო დონეზე უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს სრული კონტრაქტების გაფორმებისას ბაზისური სამედიცინო დაზრვევით დასაყმებელი უზრუნველყოფის სავალდებულობის პირობა. ანუ, დასაყმებელი სავალდებულებების უნდა უზრუნველყოს დასაყმებელი ბაზისური სამედიცინო დაზრვევის პოლისით. ეს მოთხოვნა უნდა გავრცელდეს სახალხო მუშაოზეც, რომელიც უნდა აიროს სახალხო მუშაო სექტორში დასაყმებელი ბაზისური სამედიცინო დაზრვევით სავალდებულებების უზრუნველყოფის ვალდებულება. სახალხო მუშაოზე ასევე თავის თავზე უნდა აიროს მოსახლეობის სოციალურად დაუცველი, შეზრდილი შესაძლებლობების მქონე პირთა და ეკონომიკურად შეზრდილი ნაწილის, ასევე შეზრდილი შესაძლებლობების მქონე პირთა ბაზისური

სამედიცინო დაზრვევით უზრუნველყოფის თვითღირსება. თვითღირსებას ები და ინდივიდუალური მუდამეები საკუთარი სამედიცინო რისკების დაზრვევას თავადვე უზრუნველყოფენ. არნისნული სისტემა სასუალ ებას მოგვცემს ღვეყნის მოსახლეობის მაქსიმალურად დიდი ნაწილი იყოს ჭართული სამედიცინო დაზრვევის ერთიანი სისტემაში, რაც საზოგადოების ყველა წევრის სამედიცინო დაზრვევის საყოველთაოების და ხელმისაწვდომობას უზრუნველყოფს.

ამასთან, გასათვალისწინებელია და საყურადღებოა, რომ საზოგადოების უმრავლესობის დაცვის ეფექტური სისტემით უზრუნველყოფის საფუძველი უნდა გახდეს პირველი ადგილის უმრავლესობის სისტემა, რომელიც საერთაშორისო, განსაკუთრებით კი, ევროპული ღვეყნების გამოცდილებიდან და პრაქტიკის გათვალისწინებით, ტიტყმის სრულად იყნება დაფუძნებული სახელმწიფო დაფინანსების სისტემაზე.

SezRudul i SesaZl ebl obebis mqone pirTa probl ematika

saqarTvel os evrokavSirTan efeqturi integraciis da qveynis social ur-ekonomikuri, pol itikuri, kul turul i, sazogadoebrivi ganviTarebis mTavari moTxovna aris adami anTa ufl ebebis, kerZod ki SezRudul i SesaZl ebl obebis mqone pirTa (SSp) ufl ebebis srul fasovani dacvis uzrunvel myofi pirobebis Camoyal ibebis aucil ebl oba.

SezRudul i SesaZl ebl obis mqone pirTa raodenoba dRes saqarTvel oSi daaxl oebi T 240 aTass aRemateba da miuxedavad aseTi maRal i ricxovnobisa, maTi moTxovnil ebebi daukmayofil ebel ia, xol o ufl ebebi da sasicocxl o interesebi ignorirebul ia da xSir SemTxvevaSi, darRveul ia ki dec.

SezRudul i SesaZl ebl obebis mqone pirTa probl emis mimarT dRes arsebul i midgoma aris damaxinj ebul i sabWouri sistemis gadmonaSTi, rodesac sazogadoebasa da SSp-s Soris urTierTadamoki deul ebis mTavari principi iyo maTi izol ireba, procesebis srul i gasaiduml oebiTa da gaumWvirval obi T. roca, yvel a gadawyvetil ebis miReba xdeboda SSp-s monawil eobis, maTi azrisa da interesebis gaTval iswinebis gareSe da SSp-s statusi gaigivebul i iyo Sromis unarSezRudul obasTan. prioriteti unda iyos Semdegi midgoma - SezRudul i SesaZl ebl obis adami anebis sxvaTa TanagrZnoba da sibrul i ki ara, qmediTi daxmareba, sazogadoebaSi srul fasovani adaptireba da integrireba sWirdebaT. dRes arsebul i sistema ki, SSp-s sTavazobs CakeTil , yovel mxriv Semosazrvrul garemos, saidanac isini ver erTvebian sazogadoebriv da pol itikur cxovrebaSi, ar Tvl ian Tavs sazogadoebis srul fasovan da saWi ro wevrebade, sadac maT bunebrivad uviTardebaT daxmarebaze damokidebul ebis sindromi, uiniativoba, nihil izmi. am pirobebsi maT gaaCniaT mxol od erTi arCevani - iyvenen sxvaze, oj axis, axl obl ebis daxmarebaze, an saxel mwi fos kompensaciaze damokidebul ni, saxl Si an special ur dawesebul ebebSi.

miuxedavad Cveni qveynis mier saerTaSoriso samarTI is norme bis aRiarebisa da SSp sakiTxebze momuSave saxel wifo sakoordinacio sabWos arsebobisa, arsebul i real oba ar Secvl il a da SSp-Ta ufl ebrivi mdgomareoba kvl av kritikul ia. es gamowveul ia imiT, rom saxel mwifos mier gatarebul i Zireul i cvl il ebebi araa mimarTul i adami anTa ufl ebebis dasacavad, mokl ebul ia situaciur anal izs, ar aris konkretul Sedegze orientirebul i da mxol od erTjerad, mokl evadian efeqtzea gaTvl il i. amave dros, am procesSi monawil eobas ar iRebs samoqal qo sazogadeoba da Tavad SSp. xol o, monawil eobis SemTxevaSi, ar xdeba misi azrisa da mosazrebebis gaTval iswineba.

saxel mwifoebrivi midgoma SSp-Ta sazogadoebaSi integraciis procesisadmi unda iyos konceptual uri da sistemuri. saxel mwifos central uri xel isufl ebis da adgil obrivi TviTmarTvel obis doneze gaweril i unda qondes konkretul i miznebi, amocanebi da samoqmedo strategia. yovel ive es upirvel es yovl isa unda iTval iswinebdes Semdeg ZiriTad mimarTul ebebs:

- ü adaptirebul i social uri garemos Seqmna;
- ü dasaqmebis pirobebis uzrunvel yofa;
- ü social uri da ekonomikuri samarTI ianobis pirobebis uzrunvel yofa;
- ü ganaTI ebis xel mi sawvdomoba;
- ü TviTreal izacias pirobebis uzrunvel myofi uanrebisa da Cvevebis ganvi Treba.

dRemde saxel mwifos mxridan SSp ganxil eba, mxol od rogorc samedicino da ara social uri probl ema, romel Tac TiTqosda mxol od social uri SeRavaTebisa da samedicino momsaxurebis miRebis Sesazl ebl oba unda gaaCndes. SSp-s unda gaaCndes pirovnu l i ganviTarebisa da TviTreal izaciis Sesazl ebl oba. mas unda hqondes yvel a sxva adami anis msgavsad srul fasovani cxovrebis, ganaTI ebis miRebisa da

saxal anobis Sesazl ebl oba, im pirobebSi, romel ic mas saskuTari Tavir wmenas da Rirseb is grZnobas ar daukargavs. aucil ebel ia rom TviToeul maTgans, cxovrebis yvel a sferoSi, damoukidebl ad aqtiuri monawil eobis miRebis saSual eba mieces. am mi zniT, saxel mwifos erT-erT mTavar prioritetad unda iqces sameicino da fsiqosocial uri reabilitaciis sakiTxebze yuradRebis gamaxvil eba, Terapiis, diagnostikis, movl isa da yvel a damxmare saSual ebebiT SSp-Ta uzrunvel yofis special uri saxel mwifo da municipal uri programebis amoqmedeba.

SromiT bazarze SSp-ebi diskriminaciul da SezRudul pirobebSi arian. am procesSi aucil ebel ia moxdes kerZo seqtoris CarTul obis gazrda, misTvis ekonomikuri motivaciis Seqmna da daiintereseba SSm-Ta dasaqmebis waxal isebsaSi. upirvel es yovl isa, saxel mwifos mxridan kerZo seqtoris waxal isebsa unda moxdes sagadasaxado kanonmdebl obiT gaTval iswinebul i dabegvris saSeRavaTo rejimebis dadgeniT im damsaqmebl ebisavis, roml ebic samuSaod daiqiraveben SSp-ebis.

dRemde ar arsebobs social uri usafrTxoebisa da social uri garantiების sistema, romel ic uzrunvel yofda SSp-Ta Tanabar samoqal aqo ufl ebebsa da Sesazl ebl obebs satransporto, arqiteqturuli da sakomunikacio infrastruqTurit, ganaTl ebis sistemiT da dasaqmebiT Tanabari pirobebiT sargebl obaze.

pirvel i rigis amocanas warmoadgens Semwidrovebul vadebSi `SezRudul i Sesazl ebl obebis pirebTa social uri reabilitaciisa da samoqal aqo integraciis saxel mwifo programis- SemuSaveba, romel ic moicavs rogorc central ur saxel isufl ebo, aseve adgil obriv doneebze saxel mwifo programiT gansazRvrul prioritetebis da maTi ganxorciel ebis gegmebs. am programis ZiriTad prioritetebisa da mimarTul ebebs unda warmoadgendes:

- ü SSp-Ta srul fasoveni social uri reabilitaciis da samoqal aqo integraciisaTvis aucil ebel i infrastruqTuruli da garemo

pirobemis uzrunvel yofis RonisZiebebis dagegmva da ganxorciel eba;

- ü SSp-Ta xel isuflebis central ur da adgil obriv struqturebi dasaqmebis saxel mwifo da municipal uri programebi. aseve, kerZo seqtorSi SSp-Ta dasaqmebis stimul irebis uzrunvel myofi pirobebis da RonisZiebebis gatareba.

Sesabamisad, yovel gvare sazogadoebrivi sikeTe, xel miswli omi unda iyos yvel a moqal aqisTvis ganurcevl admisi fizikuri Tu gonebrivi Sesazlebel obebisa. amis garanti unda iyos rogorc samoqal aqo sazogadoeba, aseve saxel mwifo da kanonmdebeloba. SSp-Ta interesebis gatvaliswinebit qal aqis infrastrukturaSi sakanonmdebelo doneze srulad unda iyos daculi specialuri samSenebelo normebi, pandusebis, qveitad mosiaruli e SSp-TaTvis gankutvnilimiwisheda da miwisqueSa gadadasvel ebi, xmovani Suqnisnebit da sxvaspecialuri infrastrukturis mowyobis pirobebi. aseve, SSp-TaTvis sazogadoebrivi transportit sargebelobis, avtosadgomebis da sazogadoebrivi, administraciuli Tu sxvasaxis sajaro Senobebis Sesasvel ebi, liftebis da eskalatorebis, saarceveno ubnebis adaptaciis sakiTxi.